

Úvod

Autobiografia svätého Ignáca z Loyoly je výnimočné životopisné dielo. Už jej samotný zrod je výnimočný. Ignác sa nachádzal na vrchole svojho života. Jeho spoločníci ohlasovali radostnú zvesť evanjelia prakticky po celom svete. Ovocie svojej duchovnej skúsenosti s Bohom už Ignác zachytil vo svojich *Duchovných cvičeniach*, v *Duchovnom denníku*, v *Stanovách Spoločnosti Ježišovej* a v množstve listov, ktoré rozposielal do celého sveta. Toto však jeho prvým spoločníkom a ostatným jezuitom nestačilo. Požiadali ho, aby im osobitne vyrozprával skúsenosť s tým, ako ho Boh viedol, ako skrížil jeho veľké rytierske plány a ako ho pozval na veľmi náročnú, ale predsa fascinujúcu cestu – nasledovať Krista.

Ignác sa nám vo svojej *Autobiografii* predstavuje ako pútnik, ktorého Boh viedol od zranenia v Pamplone, ktorá leží v Navarre na severe Španielska, cez mnoho krajín, až kým nezakotvil v Ríme. Nachádzame v nej viacero rovín. Na prvom mieste je to jeho osobné svedectvo, v ktorom vysvetľuje spôsob, ako ho Boh viedol od začiatku obrátenia. Potom je to otcovské poučenie, ktoré bolo na osoh nielen prvým jezuitom, ale inšpirujú sa ním jezuiti až doteraz. A napokon nám v diele ponúka pohľad na to, ako sa zrodila Spoločnosť Ježišova. Ide o duchovné dobrá, ktoré nám Ignác zanechal a ktoré vychádzajú z jeho intenzívneho duchovného života s Bohom. V dejinách dostala jeho *Autobiografia* viaceré prívlastky, viaceré označenia, akoby podtituly: *Pamäti*, *Vyznania*, *Testament*, *Rozhovory pútnika*, *Pútnik*, *Svätý Ignác o sebe* a iné.

Dôležité však je všimnúť si, ako Boh viedol Ignáca, Ignácovu vnútornú slobodu a disponibilitu ísť tam, kam ho Boh posielal, jeho kresťanské dozrievanie, to, ako re-

alizoval duchovné rozlišovanie, keď vo vlastnom vnútri rozpoznával pôsobenie Boha. Pochopenie duchovného posolstva Ignácovej *Autobiografie* nie je jednoduché. Vyžaduje si pozorného ducha, aby sme zachytili najdôležitejšie prvky autorovej charizmy, ignaciánskej charizmy a charizmy Spoločnosti Ježišovej, ktorá je ukrytá v tomto rozprávaní.

Výber najdôležitejších a najzaujímavejších častí z *Autobiografie* je zachytený v tejto knižočke. Pripravil som k nim krátky, jednoduchý duchovný komentár, aby sme odkryli skrytý duchovný poklad, ktorý nám Ignác v tomto diele zanechal, a aby sme v ňom objavili hĺbku ignaciánskej spirituality. Texty z *Autobiografie* som použil zo slovenského vydania Sv. IGNÁC Z LOYOLY: *O sebe*. Trnava : Dobrá kniha, 1997. Komentár som doplnil aj odkazmi zo Svätého písma, pomocou ktorých si možno toto duchovné čítanie prehĺbiť. Knižočka vychádza pri príležitosti Jubilejného ignaciánskeho roka 2021/22.

Autor

1. KAPITOLA

Čo som robil pred obrátením

„Do dvadsiateho šiesteho roku svojho veku som sa oddával svetským márnostiam a mojou najobľúbenejšou záľubou bolo cvičenie so zbraňou s veľkou a márnivou túžbou získať si česť. Keď som bol v istej pevnosti, ktorú dobýjali Francúzi, a keď všetci mienili vzdať sa, aby si zachránili životy, pretože jasne videli, že sa neubránia, vtedy som predložil veliteľovi pevnosti toľko dôvodov, že som ho presvedčil k obrane aj napriek protichodným mienkam všetkých rytierov, ktorí povzbudení mojou neohrozenosťou a zmužilosťou znova nadobudli odvahu... Pretože som sa veľmi naruživo oddával čítaniu svetských a lahtikárskych kníh, ktoré sa všeobecne volali rytierske romány, len čo som sa dobre cítil, žiadal som, aby mi dali niečo také na skrátenie času...“ (Autobiografia, 1.5)

REFLEXIA:

Text svätého Ignáca sa začína v momente jeho obrátenia. O svojom dovtedajšom živote Ignác veľa nehovorí. Prakticky všetko zhrňa do niekoľkých viet. Je pomerne pravdepodobné, že Ignác porozprával o svojom živote pred obrátením pátrovi Luisovi Gonçalvesovi da Cámara, ten však tieto skutočnosti neuvádza. Možno aj z toho dôvodu, že ich pokladal za menej nasledovaniahodné. Predsa však tieto riadky hovoria o tom, že obdobie Ignácovej mladosti bolo veľmi turbulentné. V tom čase si pestoval idealistické predstavy o živote, mal veľký hlad a túžbu po rodinnej sláve. Iñigo pochádzal zo šľachtickej rodiny. Bol najmladší z trinástich detí. Veľmi skoro mu zomrela matka a jeho výchovy sa ujala manželka jeho staršieho brata. Vychovávaný bol v tra-

dičnom kresťanskom duchu. Vzťah k Bohu mal však skôr formálny. Išlo najmä o každodennú modlitbu, úctu k svätým, návštevy chrámu a iné. Don Beltrán, Iñigov otec, sníval o skvelej budúcnosti svojho najmladšieho syna. Keďže jeho starších synov zlákala vojenská kariéra alebo sa pridali k dobrodruhom, ktorí objavovali nový kontinent, otec chcel svojmu najmladšiemu synovi poskytnúť cirkevné vzdelanie, čo bývalo v prípade najmladšieho dieťaťa v tom čase bežné.

Ignác prijal v baskickej Azpeitii neďaleko svojho rodiska pravdepodobne aj tzv. tonzúru. Neskôršie sa mu otvorila cesta na kráľovský dvor. Ako mladý, mohol mať pätnásť alebo šesťnásť rokov, sa rozhodol vydať sa týmto smerom. Tak sa dostal až do Arévala v Kastílii. Bola to pre neho nová krajina, nový jazyk a predovšetkým nové prostredie. Tam trávil svoju mladosť, vzdelával sa v humanitných vedách, so záľubou čítal a vychutnával si šľachtický blahobyť a slávu. K tomu sa pridali nové sny, rytierske turnaje, vznešené túžby po veľkých hrdinských činoch a sláve. V Arévale sa zúčastňoval aj na náboženských a cirkevných podujatiach, na ktorých sa pestovala tradičná viera, ktorá však nebránila privilegovaným vrstvám, dvoru a palácu správať sa ľahkovážne a nemravne.

Presne toto spomína sv. Ignác na začiatku svojej *Autobiografie*. V podstate sa vyznáva z toho, do čoho sa zaplietol – svetáckosť, cvičenia so zbraňou, veľká a márnivá túžba získať si česť. Akoby si týmto úvodom spomenul na hriešne časy svojej mladosti, ako túžil nasýtiť sa pozemskými radosťami a ako sa usiloval páčiť sa ľuďom vo svojom okolí. V mnohom ho ovplyvňovala zlá spoločnosť, v ktorej sa nachádzal. Pod vplyvom týchto vecí, no najmä pod vplyvom zlej spoločnosti, sa do jeho duchovného života postupne

vkradla vlašnosť a záujem o svetské veci. Už v úvode *Autobiografie* vidíme, ako opisuje radosť a potešenie, ktoré mu poskytovali svetské, materiálne a telesné veci, ako sa v nich cítil dobre a ako si na ne dobrovoľne a postupne navykol. Z týchto riadkov môžeme tiež vyčítať, ako sa postupne vytratil jeho osobný a dôverný vzťah k Bohu, ktorý si pestoval ešte v Loyole. Postačila mu len ústna modlitba. Prostredie, v ktorom žil, mu vštepovalo predstavu o živote, v ktorom sa striedal prepych, záľuby v rôznych hrách, poľovačky, cestovanie či život v povrchnosti, život oddaný mnohým rozkošiam. V Arévale sa pravdepodobne spoznal aj s Katarínou Habsburskou (Rakúskou). Arévalo bolo teda pre neho miesto, kde prežíval chvíle mladíckeho šťastia a slávy. Svedectvá uvádzajú, že vedel hrať na viole, bol odvážny v turnajoch a obratný v tanci. Miloval čítanie rytierskej literatúry, najmä dielo Amadís Waleský, a pokúšal sa aj o tvorbu poézie.

Na jednej strane viera v Boha, na druhej samopašnosť v hrách a záľuba v ženách. Zároveň sa v tom čase ukázali aj isté dobré charakteristické črty jeho osobnosti: schopnosť oduševniť sa za veľké veci, veľkorysý a šľachetný duch, úcta k Bohu, schopnosť sústrediť sa a robiť analýzu a reflexiu udalostí, ktoré prežíval. Toto všetko sú vlastnosti, ktoré po svojom obrátení zveľadil natoľko, že sa stali jeho osobitnými silnými charakteristickými črtami. Arévalo sa stalo pre neho aj miestom, kde sa stal skutočným mužom. Okrem toho dostal Ignác na kráľovskom dvore aj akúsi administratívnu prípravu. Nadobudol zručnosť pri písaní listov a rôznych dokumentov. Tento svoj talent a schopnosti využil neskôr, keď sa stal generálnym predstaveným Spoločnosti Ježišovej. Okrem *Stanov Spoločnosti Ježišovej*, *Duchovného denníka* či *Duchov-*

ných cvičení sa nám od neho zachovalo viac než sedemtisíc listov.

Márnivosť, svetáckosť, zbrane, česť, sláva, toto sú slová, ktoré charakterizujú jeho minulosť pred obrátením a ktoré sú typické pre pomerne dlhý úsek jeho života. Všetko sú to skutočnosti, ktoré sú v rozpore s evanjeliom. Bol synom svojich čias, svojej kultúry a prostredia, ktoré malo naňho veľký vplyv. A podľa toho robil aj svoje rozhodnutia. Rytierske prostredie, česť, sláva, túžba presadiť sa, byť niekým dôležitým, hľadanie svetského úspechu – všetko toto malo blízko k pýche. Čo všetko zamestnávalo jeho myseľ v tomto období? Naplnil si ju snami a predstavami, hrdinskými činmi a romantickými dobrodružstvami. Myslel si neustále živil aj čítaním, ako on píše, svetských a ľahotických kníh (porov. *Autobiografia*, 5). Boh však v Ignácovom živote neustále skryto pracoval.

Čím je pre nás v tomto období vzorom alebo k čomu nás môže Ignác týmito niekoľkými riadkami zo začiatku svojej *Autobiografie* podnietiť? Predovšetkým nás učí, aby sme sa dokázali odvážne pozrieť na svoje vlastné dejiny od narodenia až doteraz, aby sme si všimli kultúru, v ktorej sme sa narodili a v ktorej teraz žijeme. Kontext kultúry, všetko, čo vplývalo a vplýva na náš život, napr. výchovu, rodinu, osoby, prostredie, školu, miesta atď. Teda všetko, čo formovalo a formuje náš život. Ignác nás však neučí len to, aby sme sa pozreli na dejiny, ktoré nás obklopujú, ale aj na dejiny nášho vnútra, najmä na náš vzťah k Bohu.

Svätý Ignác nám v *Autobiografii* s odstupom niekoľkých rokov ukazuje, ako Boh vstúpil do jeho života, ako ho začal viesť, ako to vyzeralo pred jeho obrátením a čo ho zachránilo od zlého a skazeného života. Približuje nám, že to bolo najmä nekonečné Božie milosrdenstvo,

Čo som robil pred obrátením

ktoré mnohorakým spôsobom začal zakusovať od svojho zranenia v Pamplone až po zavŕšenie svojej životnej púte v Ríme.

BIBLICKÉ TEXTY:

Mt 9,9-13; Mk 2,13-14; Lk 5,27-28; Mk 2,15-17;
Jn 3,1-21; Jn 9,1-41; Sk 7,55-8,1; Sk 9,1-18; Sk 22,5-16;
Sk 26,9-18; Gal 1,12-17; Rim 1,1-7 a iné.

2. KAPITOLA

Počas rekonvalescencie som začal intenzívne čítať, aby som nebol nečinný

„Len čo som sa dobre cítil, žiadal som, aby mi dali niečo na skrátenie času. V tom dome však nenašli nijakú zo spomenutých kníh, ktoré som rád čítaval; preto mi ponúkli Vita Christi a knihu o živote svätých v ľudovej reči... Pri čítaní života nášho Pána a svätých zvyčajne som zastal a zamyslel som sa, uvažujúc sám so sebou: „Čo by sa stalo, keby som aj ja urobil to, čo urobil svätý František, alebo čo urobil svätý Dominik?“ (Autobiografia, 5.7)

REFLEXIA:

Celé Ignácovo dobrodružstvo s Bohom sa začalo počas dlhej a ťažkej liečby zo zranenia, ktoré utrpel pri obrane mesta Pamplona v Navarre. Delová guľa mu tam roztrieštila kosti na nohe. Svätý Ignác píše: „Môj stav sa zhoršil. Nemohol som jesť a okrem toho sa prejavili aj iné náznaky, ktoré zvyčajne poukazujú na blížiacu sa smrť. Na sviatok sv. Jána mi radili, aby som sa vyspovedal, lebo lekári mali veľmi slabú nádej na moje uzdravenie. Prijal som teda sviatosti. V predvečer sviatku sv. Petra a Pavla lekári vyhlásili, že ak sa do polnoci nebudem cítiť lepšie, možno ma pokladať za mŕtveho. (Bol som ctiteľom sv. Petra a tak náš Pán chcel, že som sa začal práve o polnoci lepšie cítiť.) Môj stav sa natoľko zlepšil, že o niekoľko dní už mohli usúdiť, že som mimo nebezpečenstva smrti.“ (Autobiografia, 3; porov.

Autobiografia, 2–5) Doslova aby zabil čas, z dlhej chvíle a aby zahnal nudu, si Ignác veľmi želal niečo čítať, niečo, čo by odrážalo jeho hľadanie, túžby a najhlbšie želania, ktoré nosil v sebe, ale nebolo takej knihy, ktorá by ho uspokojila. Preto napísal do *Autobiografie* aj tieto riadky: „Pretože som sa veľmi náruživivo oddával čítaniu svetských a ľahotických kníh, ktoré sa všeobecne volali rytierske romány, len čo som sa dobre cítil, žiadal som, aby mi dali niečo také na skrátenie času. V dome však nenašli nijakú zo spomenutých kníh, ktoré som rád čítaval.“ (*Autobiografia*, 5)

Knihy tohto druhu v ňom prebúdžali túžby predovšetkým po svetských veciach alebo veľkých dobrodružstvách (porov. *Autobiografia*, 6). Keďže čas zotavovania bol dlhý, prijal napokon ponuku prečítať si knihy s náboženskou tematikou: *Život Krista* a *Životy svätých* (*Vita Christi*, *Flos sanctorum*). Pri čítaní týchto kníh začal objavovať nový životný smer. Boh mal s ním totiž iné plány. Priviedol ho do samoty, aby sa mu v srdci prihováral. Vybral také okolnosti, cez ktoré mu ponúkol nové životné obzory, iné rytierstvo naplnené dobrodružstvami: dobrodružstvami svätých Božích rytierov, ktorí vstúpili do služby Večného Kráľa.

Keďže mal dostatok času, znova a znova si pripomínal to, čo prečítal. Neustále sa k tomu vracal a približoval si ušľachtilé a hrdinské skutky svätých rytierov, ktorých jediným cieľom bolo vyznačiť sa v službe Večnému Kráľovi. Veci, ktoré sa dočítal v týchto knihách, v ňom vzbudzovali myšlienky, na ktorých by mohol postaviť svoj budúci život. Spôsobovalo to najmä pomalé čítanie týchto kníh a uvažovanie a meditovanie nad udalosťami, či už zo života Krista, alebo svätých, o ktorých čítal. Bolesť a samota mu pomáhali postupne objavovať nový životný štýl. Začala v ňom pôsobiť Božia milosť,

ktorá vzbudzovala jeho nové túžby po veľkých veciach. Vo fantázii a predstavivosti sa mu začali vynárať nové obrazy. Pociťoval niečo, čo nepochádzalo od neho samého, z jeho vlastných želaní, niečo, čo jednoznačne prichádzalo od iného. Začal vnímať volanie a pozvanie pustiť sa do nových veľkých vecí.

Dá sa povedať, že istým spôsobom ide o prvú fázu jeho obrátenia. Čítanie spomínaných kníh v ňom vyvolávalo čoraz viac nadšenia. Dokonca ho prinútili, aby sa sám chopil pera. Ignác píše: „Tie knihy sa mi veľmi páčili, takže mi prišlo na um, aby som si vybral krátko zo života Krista a svätých niektoré podstatnejšie veci; takto som sa pustil s veľkou usilovnosťou – lebo som už začal trochu chodiť po dome – do písania knihy: Kristove slová červeným atramentom, slová Panny Márie belasým atramentom, a to na hladkom a linkovanom papieri a pekným písmom, lebo som bol veľmi dobrým pisárom.“ (*Autobiografia*, 11) Z dejín vieme, že výpisky z týchto kníh mali okolo tristo strán.

Duchovné čítanie, ku ktorému Ignáca priviedla Božia prozreteľnosť, prinášalo postupne duchovné ovocie, najmä prehĺbenie jeho duchovného života, hoci vtedy ešte veľa toho o duchovnom živote nevedel. Duchovné čítanie malo vplyv aj na komunikáciu s jeho najbližšími. Ignác píše: „Ja som sa však o nič nestaral a zotrúval som vo svojom čítaní a vo svojich dobrých predsavzatiach. Všetok čas, ktorý som strávil v rozhovoroch s domácimi, sústreďoval som na Božie veci, čím som bol na úžitok ich dušiam.“ (*Autobiografia*, 11) Nové skúsenosti, ktoré nadobúdaval prostredníctvom duchovného čítania, ovplyvňovali a určovali jeho život, a to nielen v Loyole, ale aj počas celého jeho ďalšieho životného putovania. Pridávali sa nové transcendentálne objavy. Čítanie, do ktorého sa pustil vďaka Božiemu

riadeniu, podstatne ovplyvnilo aj jeho budúce poslanie a pôsobenie.

Kniha *Život Krista (Vita Christi)* mala dôležitý vplyv aj na tvorbu *Duchovných cvičení*, na ich štruktúru, dynamiku a aj metodológiu. Skúsenosť s čítaním tejto knihy sa prejavila v túžbe vnútorne poznať Ježiša Krista, intenzívnejšie rásť v láske k nemu aj v želaní tesnejšie ho nasledovať. Vďaka tomu mal stále pred očami každodenné osobné obrátenie a radikálnu túžbu po zmene vlastného života, ktorá vyústila v túžbu zasvätiť Ježišovi Kristovi celý život. Podobne aj kniha o živote svätých (*Flos sanctorum*) mala veľký vplyv na jeho osobný a duchovný život. Okrem životopisov svätých zachytáva a vysvetľuje aj najväčšie tajomstvá z Kristovho života, ako ich pripomínajú jednotlivé sviatky. V knihe je Kristus opísaný ako slávny, dokonalý a krásny, ako vrchol každej čnosti. Svätí sú Božími rytiermi. Keď neskôr dával Ignác duchovné cvičenia, zdôrazňoval, aby si tí, ktorí si robia exercície, aspoň pol hodinu denne čítali životopisy svätých. V samotnej *Autobiografii* nachádzame mnohé dôležité odkazy na obe knihy, ktoré zohrali takú dôležitú úlohu pri jeho obrátení a na jeho duchovnej ceste.

Ignác je nám tak príkladom v úsilí dobre využívať čas. Nielen počas choroby, ale aj v bežnom živote je potrebné, aby sme si našli čas na duchovné čítanie. Svätý František Assiský hovorieval: „Rob stále niečo dobré, aby ťa diabol našiel zaneprázdneného. Záhaľčivosť je nepriateľkou duše.“ Tou dobrou činnosťou je napríklad venovať sa duchovnej literatúre, čítaniu Svätého písma. V *Autobiografii* vidíme, ako duchovná literatúra pomohla Ignácovi prehodnotiť a usporiadať svoj hodnotový rebríček, ako prešiel od vecí tohto sveta k veciam nebeským. Duchovné čítanie je liekom na všetky naše

duchovné choroby. Podľa Ignáca je dôležité, aby čítanie bolo pomalé a dôkladné, aby sme si všimli tie najpodstatnejšie veci, rozvažovali o nich a upevnili si tým dobré predsavzatia pri nasledovaní Krista.

Sväté písmo nám stále hovorí tú istú Božiu pravdu, ale naše situácie sú vždy rozličné. Môžu sa hocikedy zmeniť. Príklad svätého Ignáca je teda jasnou ukážkou toho, ako sa dá skrze túto činnosť zreformovať vlastný život.

BIBLICKÉ TEXTY:

Jer 36,1-32; Zjv 10,1-11; Iz 29,9-14; Ex 24,1-11;
Lk 4,14-29; Joz 8,34; Sk 8,26-40; 1 Sol 5,26 a iné.